
Št. 20. Ljubljana, 16. vinotoka 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: „S.“: Šolska in učna razstava v Gorici. — „S.“: Deželna učiteljska konferencija v Gorici. — A. Likožar: Opravila v šolski drevsnici jeseni. — E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko. — Književnost. — Naši dopisi — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva.

Šolska in učna razstava v Gorici.

Razstava, ki se je otvorila dné 11. kimovca je bila zares krasna, zanimiva, poučna. — Nahajala se je v prvem in drugem nadstropji ženskega učiteljišča. V prvi sobi na levo (v I. nadstropji) so imeli svoj prostor učni zavodi v Gorici. Tu se odlikujeta posebno „Slogina“ šola in zabavišče. Dolga vrsta je krasno vezanih srajc, prtičev, rut in družega perila. Tudi otroški zabavišči zavzemata častno mesto. V obče so „Slogini“ zavodi jako častno zastopani na tej razstavi. — Dalje so tu ročna dela šole pri Notre Dame ter drugih mestnih šol goriških, kakor tudi one v Starigori. Čipkarski šoli na Dolu pri Ajdovščini in v Bolcu sta razstavili svoje izdelke, ki so zbudili splošno občudovanje. — Ročna dela so bila res izborno zastopana. Šola v Batah je imela večino perila iz trdega platna, a šola v Št. Petru je pokazala, kakó so se otroci naučili iz starih srajc napraviti srajčke za male otroke. — Razstava sežanske šole dela čast gdč. učiteljicam. Posebno lepo je vezenje Amal. Pirjevec in perilo Marije Štolfa. — V razstavi ubogih šolskih sester Notre Dame smo opazili tudi krasne srajce Eme Sorč, Marine de Nordis in Fachinetti Amalije. — Gluhonemnica se je jako odlikovala; razstavljeni izdelki so zbudili veliko zanimanja in občudovanja. — Kandidatinja gdč. Antonija Seitz se je odlikovala po krasnem vezenji in šivanji; njen „Arbeitsheft“ ji še poviša dobro imé. Ker je tudi dobra slikarica (uči se pri gospej Šantel) so njene risarije in slike oblek in raznih krajev prav krasne.

Lokavška šola je razstavila bogato zbirko modelov vseh kmetijskih orodij, več hišic za tičja gnezda, načrt šolskega vrta itd. — Gospod Edmund Čibej v Dolu je razstavil tudi več umetno izrezljanih okvirjev. — Gosp. Anton Mlekuž v Čepovanu zbirko rudnin. — G. Matej Kante v Sežani zbirko modelov kmetijskih orodij in priprav. — G. Ignacij Križman je pokazal v dveh visokih steklenih posodah spreminjavo žabe in rjavega hrošča od jajca do popolne živalice. — Učitelj risanja g. Alojzij Comel je razstavil bogato zbirko vzorcev, kakó je mogoče najlože slikati po gipsovih modelih.

V goriški nadaljevalni šoli smo opazili veliko lepih slik.

V prvi in drugi sobi na desno so dobile prostor šole goriškega okraja (okolica). Tu je nakopičenih obilo ukusnih izdelkov, ki pričajo o marljivosti in pozornosti gospodičen učiteljic. V prvi sobi so po vrsti šole: Prvačina, Vogersko, Vipolže, Lokovec, Lokavec, Miren, Višnjevok, Srednje, Št. Peter, Podgora, Solkan, Vrtojba, Dol, Šmartno, Pevma, Ravnica, Trnovo, zabavišči v Podgori in Ločniku, Rihenberg, Batuje, Gradišče, Dornberg, Črnič, Bate, Šmarje, Levpa, Rotinj, Bilje, Renče, Sv. Tomaž, Žablje, Podgora, Ločnik, Lokve, Šmarje. — Prav krasni izdelki so iz Mirna, Št. Petra, Solkana, Podgore, iz Renč. Na sredi sobe so pisanke in risanke. Tu smo opazili, da niso razpostavljeni le izdelki zadnjega leta ampak vseh let. — V drugi sobani so šole: Št. Andraž, Skrilje, Kojško, Kronberg, Sv. Križ, Kanal, Kozana, Kamnje, Gorenje-polje, Grgar, Sovodnje, Gabrije, Deskle, Cerovo in Ajdovščina. — Tu se odlikujejo Št. Andraž, Kanal, Sv. Križ in posebno Ajdovščina.

V zadnji sobi na desno so razpostavljeni razni učni pripomočki za zemljepis in zgodovino. Takega blaga je tu obilo nakopičenega. — Na dveh mizah so tu tudi ročna dela kandidatinj. Odlikujejo se gđc. Garlatti, Arh Marija (krasna ženska srajca), Plohl Olga, Premrou Ljudmila, Novak M., Nudrejčič Eugenija (zadnje posebno za čipke).

Zadnja soba na levi strani je odmenjena okrajema tolminski in sežanski. Tu so zastopane šole: Srpenica, Skopo, Kopriva, Dutovlje, Nabrežina, Volče, Mavhinje, Žaga, Sežana, Tolmin, Kobarid, Kred, Breginj in Bolec. Prav odlikujejo se Komen, Nabrežina, Žaga, Kobarid, Tolmin in Bolec. — Tudi na sredi te sobane so pisanke, risanke in druge knjižice. — Ta dva okraja sta razmeroma pičlo zastopana, a najslabše je tolminski okraj.

V II. nadstropji so v prvi sobi na desno dobili prostor razni založniki šolskih knjig in muzikalij; tu so tudi izdelki učiteljev, deška ročna dela in stavbni načrti. Razne nemške tvrdke so razstavile veliko svojih knjig in drugih učnih pripomočkov, kakor: Herder in Hölzel iz Dunaja, Jansky iz Tabora na Češkem in dr. Pa tudi naše „Pedagoško društvo“ v Krškem je razstavilo svoja književna dela, ki delajo društvu in sploh vsemu Slovenstvu čast. — Od izdelkov učiteljev ali

učencev nam je omeniti sledeče: Fortunat Korošec, učitelj v Fojan je izdelal po Rubensu kozjega pastirja; krasno delo. — Ponavljavna šola v Lokavcu je razpostavila celo vrsto modelov raznega kmetijskega orodja in posodja. — Jos. Čopi v Krombergu ima večjo zbirko rudnin in hroščev ter sršenje gnezdo. — Čibej Edmund na Dolu ima prav obširno zbirko rudnin, natlačenih ptičev, lobanj itd. — Andrej Drašček, bivši nadučitelj v Vrtojbi, zbirko hroščev in rudnin. — Ignacij Križman v Gabrijah pri Sovod. ima več zbirk na dveh krajih; lobanje, natlačena vidra, tri zbirke rudnin, po eno pa hroščev in metuljev; posod so dodana imena. — Gdč. Marija Hafnarjeva, hčerka ravnateljca, je naslikala kmečkega dečka s pipo, ki se tako ljubo smehlja, kakor bi bil živ. Krasno delo! — Nadučitelj v Komnu g. Ant. Leban je razstavil tri bogate zbirke rudnin, zbirko hroščev in več modelov. — Gdč. Josipina Jug, učiteljica v Mirnu, je razstavila krasen vezan prt, ki predstavlja zaljubljeno dvojico; on drži štreno, katero ona zviija v klopček. Lepo delo! — Okr. šol. svèt v Gradišču je razstavil fotografije novih šolskih poslopij v okraju. Lepa so, samo malo jih je, namreč v Tržiču, Fari, Koprivi, Villi Vicentini, Bračanu, Ogleju, Marijanu, Moraru in v Rudi. — Obrtna šola v Korminu je razstavila obilo krasnih modelov, katere so izdelali učenci. — Jedna miza pri oknu je odmenjena učiteljem-skladateljem. Tu so gg. Mercina, Fajgelj, Volarič in Zega. G. Mercina ima tu svoje izborne „Igre in pesmi“, katere je izdala družba sv. Cir. in Met. Fajgelj in Volarič pa imata veliko svojih tiskanih ali pa še takih ki so v rokopisu. G. Zega ima v rokopisu zbirko pesmij za šolo. — Poleg razstave „Pedagogiškega društva“ v Krškem ima pa g. Ant. Rudež prvih 17 tiskanih pol svoje knjige o gluhonemstvu, ki se zdaj tiska. Sploh je ta sobana jako zanimiva in poučna.

Druga sobana na desno je odmenjena v prvi vrsti ženskemu učiteljski. Tu so razstavljene najboljše risarije in slikarije gospodičen kandidatinj. Gdč. Karolina Klemenčič in A. Šantel sta tekmovala druga z drugo z istimi podobami; obe si delate čast pred svetom. Gdč. E. Potočnikova je naslikala prav izborna pomejanske ornamente, a gdč. Ema Ličnova je pokazala francosko renaissanco v prav krasni sliki. Lepe slike je razstavila tudi gdč. L. Lilekova. — Risarski zvezki so tudi jako zanimivi. Tu smo si zapomnili imeni gdč. E. Potočnikove in Ljud. Sedevčičeve, ki sta pokazali svojo spretnost v risanju po modelih ali v perspektivnem risanju. — V tej sobi so tudi izdelki padaljevalnih šol za obrtne učence v Gorici in Korminu.

V prvi in zadnji sobi na levo so šole gradiščanskega okraja. Tudi tu je v lepem redu razstavljeno mnogo ličnih izdelkov, da je tudi Furlanija častno zastopana na tej razstavi.

C. kr. učiteljišče je otvorilo tudi svoje kabinete, v katerih si more vsakdo ogledati novejše učne pripomočke.

V dvorani za šolsko opravilo smo opazili prav pripravno klop, ki se pri pisanju raztegne takó, da učenec mora sedeti lepó in ravno. — Marko Zagovich v Flumičelu je razstavil šolsko tablo, ki se dá kaj pripravno obrniti. Podobno tablo si je izmislil gosp. Josip Tomšič v Levpi, a je bolj okorna od prejšnje.

V godbeni dvorani je imel g. Alojzij Luznik dva krasna didaktofona; mali stane 25 gld. in služi prav dobro za poučevanje petja pri malih otrocih. Drugi stane 130 gld. in je po svoji zunajnosti vsakemu salonu v najlepši nakit. Odlikuje se pa po milem in nekem nenavadno prijetnem glasu, kakoršnih nismo še čuli pri harmonijah.

Sploh naredi cela razstava prav prijeten utis na gledalca. Nihče gledalcev ni šel domov brez koristi, zlasti pa ne ženski spol. In to je namen te razstave, kateri gotovo tudi doseže v polni meri.

Skratka: Letošnja učna in šolska razstava dela vso čast šolstvu in učiteljstvu na Goriškem.

„S.“

Deželna učiteljska konferencija v Gorici.

Dné 11. kimovca se je otvorila v Gorici tretja deželna učiteljska konferenca. Prva se je vršila l. 1874., druga deset let pozneje l. 1884., a tretja letos; vsem trem je predsedoval jeden in isti deželni šolski nadzornik, Anton vitez Klodič-Sabladovski, kar je pač zeló redek, ako ne celó osamljen slučaj.

Slovesna otvoritev konference se je vršila v prostorni telovadnici ženskega učiteljišča. Telovadnica je bila do zadnjega kota polna odličnega občinstva. Poleg raznih delegatov iz vseh šolskih okrajev je došlo mnogo drugih učiteljev in učiteljic, mnogo duhovnikov, profesorjev, uradnikov in drugega občinstva. Došli so tudi deželni glavar grof Franc Coronini, cesarski namestnik v Trstu vitez Rinaldini, državni poslanec dr. A. Gregorčič in drugi dostojanstveniki.

Konferenco je otvoril deželni šolski nadzornik visokorodni gosp. Anton vitez Klodič-Sabladovski najprej s kratkim nemškim, potem pa slovenskim in laškim govorom.

Nemški je govoril takó-le:

„V tem, ko pozdravljam v tej dvorani zastopnike častitega učiteljstva v deželi, mislim, da smem v njihovem imenu izraziti čuvstva najudanejšje zahvale, da ste počastili s svojo navzočnostjo tretjo deželno učiteljsko konferenco Njiju Prevzvišenosti gospod namestnik in gospod deželni glavar, kakor tudi častiti gospodje častni gostje.

Ob jednom si dovoljujem zagotoviti visoke oblasti v imenu vsega učiteljstva v deželi, da bo, kakor doslej, takó tudi zanaprej zvesto izpolnovalo svoje dolžnosti v zaupani mu službi, kakor tudi to, da se bo vedno držalo gesla:

„Z Bogom za cesarja in domovino!“ in se pri tem prizadevalo, to geslo vcepiti izročeni šolski mladini kot vodilo za prihodnje življenje“.

Potem je nadaljeval slovenski tako-le:

Slavna gospoda!

Pet in dvajset let je že preteklo, odkar je vdahnil novi šolski zakon ljudskemu šolstvu novo življenje. Naravno je torej, da zabilježimo danes, ko smo prišli, rekel bi, zopet do nekega majnika našega delovanja, k tretji učiteljski konferenci, napredek, ki ga je storilo šolstvo naše v prošlih 25 letih, pa da primerjamo, v kakem stanju je bilo 1869. in v kakem stanju je 1894. leta. Če hočemo prav soditi, kakó se nam je šolstvo razcveto, moramo pomisliti, da 1869. leta je stalo v deželi le 95 izključno šolskim namenom posvečenih poslopij, da je bilo le 100 rednih in vseh skupaj le 156 javnih šol, le 91 posvetnih učiteljev, le 25 učiteljic, da 56 vikarijatov ni imelo niti redne, niti pomožne šole, da je v vsakdanjo šolo hodilo le 50°/_o na obiskovanje šole obveznih otrok; da so se učila ženska ročna dela le v 8 javnih šolah, da se je gojilo sadjarstvo le pri 11 šolah, da je bilo le 93 ponavljalnih šol, da je šteló državno učiteljišče, ki je bilo takrat v Gorici, le 27 dijakov in učiteljišče, ki so ga vzdrževale velečastite matere Uršulinke, le 6 gojenk. Od 69. leta do konca preteklega šolskega leta pa so sezidali okrajni šolski sveti, katerim gre za veliko požrtovalnost vsa čast in hvala, 56 novih, lepo urejenih, z novo opravo preskrbljenih šolskih poslopij in prezidali v šolske namene 50 hiš; sedaj štejemo v deželi 198 rednih šol, 220 posvetnih učiteljev, 127 učiteljic, vzgojenih večinoma v novem na štiri razrede razširjenem učiteljišči; sedaj imamo v Gorici državno učiteljišče s slovenskim in italijanskim oddelkom, ki je šteló lani 206 gojenk, v Kopru učiteljišče za Primorje, ki je šteló v treh oddelkih v slovenskem, hrvatskem in italijanskem 100 dijakov; v preteklem letu je hodilo v šolo 99°/_o onih otrok, ki morajo po določbah šolskega zakona hoditi v vsakdanjo šolo. Ženska ročna dela so se učila v 141 javnih šolah; šolskih vrtov je bilo 80, nadaljevalnih tečajev 147, šolskih knjižnic 157. Te številke značijo velikanski napredek, katerega se sme veseliti vsak deželan, vsak prijatelj omike. Še večje veselje pa nas navdaja, če pomislimo, da, hvala Bogu, učiteljstvo naše deluje složno z učitelji verstva, da se trudi ne le glave razjasniti, ampak srca ogreti za dobro mladini, da jo odgojuje v krščanskem duhu, v duhu, ki je vir prave omike in jo varuje

gnjilobe. In takó je prav, častiti moji sotrudniki na polju ljudskega šolstva. Saj imate, kakor pravi Slomšek, srca mladine v svojih rokah, saj vam je skrbeti za boljšo prihodnost. Zarad imenitnosti Vašega poklica bodite mi torej, velezaslužni odposlanci Svojih tovarišev, srčno pozdravljeni! Bog daj, da bi bilo delo Vaše, namenjeno zboljšanju ne še povsem dobro urejenih nadaljevalnih tečajev in šolstva sploh v prid širni naši državi — saj vpliva blagostanje druge pokrajine na drugo — v prid prelepi, od stvarnika takó bogato obdarjeni naši deželi, v prid občini, v kateri vsak med Vami deluje, v prid družinam, ki Vam pošiljajo svoje otroke v nauke in v vzgojo.

Ta presrčna želja moja se izpolni gotovo, če zrastejo učenci vsled Vašega nauka, vsled Vašega zgleda, zvesti veri, zvesti cesarju, zvesti domovini. Postavil sem pa zvestobo do vere na prvo mesto, ker vera je podlaga vsemu, ker brez vere ni sploh zvestobe, ni ljubezni, ni značaja, ni nravnosti.

In kakor želim jaz, da naj Bog blagoslovi delo Vaše, takó Vas blagoslovljajo tudi družine, ki Vam izročujejo v vzgojo svoje otroke, in blagoslové Vas vesele, za lepe nauke, ki jih vsejete in vcepíte v nežna srca mladine.

(Dalje prih.)

„S.“

Opravila v šolski drevesnici jeséni.

Pretečeni mesec nismo imeli v šolski drevesnici nič važnega opravila. Drevesca so nam zrasla, ako smo jih celo leto pravilno oskrbovali, da jih je veselje gledati. Sedaj bode prišla zima, zato mora skrben vrtnar kolikor možno paziti, da mu zima ne pokvari, kar smo celo leto z velikim trudom dosegli. Zgodnji sneg nam zamore drevesca polomiti in skriviti, zato vsakemu svetujem, naj v drugi polovici tega meseca odstrani vse listje raz cepljena drevesca; s tem je največja nevarnost odstranjena.

Zemlja med drevesci naj bode lepo poravnana, da se ne nabira deževnica po jamah. Drevesca se jeséni nič ne obrezujejo, ampak se puste na miru do spomladi. Letošnji divjaki se konec tega meseca skopljejo, povežejo v šope in zakopljejo s koreninami na priležnem kraju. Ravno to se zgodi s tistimi pikiranci, koje mislimo po zimi in spomladi požlahtniti.

Glavna skrb vsakega šolskega vrtnarja pa bodi, da si preskrbi dosti vsakovrstnega sadnega semena, da bo zamogel podlage sam doma vzgojiti.

Kdor divjake kupuje, mora porabiti, kar dobi, doma si jih pa lahko toliko vzgojimo, da najlepše porabimo, a vse zanikerno odstranimo.

Seme naj bode vsikdar od nežlahtnega sadja, ker žlahtno sadje ima navadno bolj občutljiv les. Pri divjaku je pa glavna stvar, da ima trpežen les. Seme lahko naneso učenci, za koje jim da učitelj nekaj šolskega blaga. Seme se hrani na zračnem suhem kraju do setve. Seje se najbolje konec tega ali v pričetku prihodnjega meseca. Sejemo vse, razven orehov in kostanja najraje jeseni. Orehi in kostanj se pa stratificujejo t. j. denejo se z vlažnim peskom pomešani v kak zabojček ali lonec in to se hrani v kleti, ali se pa zakoplje v zemljo kakih 20 do 30 *cm* globoko. Sadi se še le spomladi, kadar vreme dopusti, ko so že vzkalili.

Za sejalnico odločimo gnojno zemljo, potem jo vsaj 20 *cm* globoko prekopljimo in poravnajmo. Na prekopani in poravnani sejalnici napravimo v vrstah po 4 *cm* globoke jarke 25 *cm* narazen. Da nam pa jesenske setve miši ne pokončajo, moramo seme na to pripraviti. Vzame se ne predek belež t. j. apnena voda. V to se strese seme in potem toliko pepela prisuje, da se vse posuši. Na ta način se prime vsake peške neka apnena in pepelnata skorja in ravno ta skorja je najboljši pripomoček, da nam jesenske sestve miši ne pokončajo.

Tako pripravljeno seme posujemo ne pregosto po pripravljenih jarkih in z grabljami zasujemo. Ako imamo mešanec pri rokah, je dobro, da ga malo potresemo po zvršeni setvi. Sejalnice z frišnim gnojem gnojiti, pa nikdar ne smemo. Sejalnica se tudi lahko pokrije z brinjevimi ali smrekovimi vejami. Ako smo vse to zvršili, potem smo za letos z delom v vrtu dokončali.

Kdor misli spomladi cepiti črešnje, ta naj si cepov preskrbi še pred mrazom, ker ravno črešnjevi cepovi najraje ozebejo.

S tem smo dokončali najvažnejša opravila v šolski drevesnici, prihodnjo pomlad se hočemo pa pomeniti o zelenjadarstvu.

A. Likožar.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Relativno je bilo na avstrijskih ljudskih šolah učiteljev starih manj kot 20 let 1·3⁰/₀, 20—25 let 13·5⁰/₀, 25—30 let 24·5⁰/₀, 30—40 let 29·3⁰/₀, 40—50 let 20·0⁰/₀, 50—60 let 7·7⁰/₀, več kot 60 let 3·8⁰/₀; učiteljic manj kot 20 let 2·6⁰/₀, 20—25 let 21·5⁰/₀, 25—30 let 28·9⁰/₀, 30—40 let 30·4⁰/₀, 40—50 let 11·9⁰/₀, 50—60 let 3·8⁰/₀ in nad 60 let 0·9⁰/₀;

sploh pa: manj kot 20 let 1·5⁰/₀, 20—25 let 15·0⁰/₀, 25—30 let 25·3⁰/₀, 30—40 let 29·5⁰/₀, 40—50 let 18·5⁰/₀, 50—60 let 7·0⁰/₀, nad 60 let 3·2⁰/₀.

Na Kranjskem je učiteljev manj kot 20 let starih 0·0⁰/₀, 20—25 let 2·4⁰/₀, 25—30 let 29·9⁰/₀, 30—40 let 25·8⁰/₀, 40—50 let 26·0⁰/₀, 50—60 let 12·7⁰/₀, nad 60 let 3·2⁰/₀; učiteljic je manj kot 20 let starih 0·8⁰/₀, 20—25 let 10·2⁰/₀, 25—30 let 52·0⁰/₀, 30—40 let 29·9⁰/₀, 40—50 let 4·7⁰/₀, 50—60 let 1·6⁰/₀, več kot 60 let 0·8⁰/₀; sploh pa: manj kot 20 let 0·2⁰/₀, 20—25 let 4·3⁰/₀, 25—30 let 35·1⁰/₀, 30—40 let 26·7⁰/₀, 40—50 let 20·9⁰/₀, 50—60 let 10·1⁰/₀, več kot 60 let 2·7⁰/₀.

Po mestih in trgih avstrijskih je učiteljev manj kot 20 let 98 ali 0·9⁰/₀, 20—25 let 1320 ali 11·5⁰/₀, 25—30 let 2513 ali 21·9⁰/₀, 30—40 let 3422 ali 29·9⁰/₀, 40—50 let 2602 ali 22·7⁰/₀, 50—60 let 1039 ali 9·1⁰/₀, več kot 60 let 463 ali 4·0⁰/₀; učiteljic manj kot 20 let 61 ali 1·4⁰/₀, 20—25 let 841 ali 19·2⁰/₀, 25—30 let 1309 ali 29·9⁰/₀, 30—40 let 1474 ali 33·7⁰/₀, 40—50 let 531 ali 12·1⁰/₀, 50—60 let 138 ali 3·2⁰/₀, nad 60 let 24 ali 0·5⁰/₀.

Po deželi je učiteljev manj kot 20 let 299 ali 1·4⁰/₀, 20—25 let 3076 ali 14·6⁰/₀, 25—30 let 5462 ali 25·8⁰/₀, 30—40 let 6130 ali 29·0⁰/₀, 40—50 let 3921 ali 18·6⁰/₀, 50—60 let 1471 ali 7·0⁰/₀, več kot 60 let 765 ali 3·6⁰/₀; učiteljic pa manj kot 20 let 131 ali 4·1⁰/₀, 20—25 let 783 ali 24·7⁰/₀, 25—30 let 873 ali 27·5⁰/₀, 30—40 let 825 ali 26·0⁰/₀, 40—50 let 368 ali 11·6⁰/₀, 50—60 let 152 ali 4·8⁰/₀, več kot 60 let 42 ali 1·3⁰/₀.

Med posameznimi kronovinami je razdelitev učnih močij po stanu bistveno različna. Uzroki se ne dajo natančno dognati; tčitati utegnejo deloma v etnografskih in ekonomiških razlikah posameznih kronovin, deloma v različnih, vsled katerih se dovoljuje, oziroma zabranjuje učiteljem in učiteljicam zakon, deloma tudi morebiti v penizkih letnih prijemkih.

Med šolami po mestih in trgih in med šolami po deželi razloček ni velik. Po mestih in trgih je učiteljev 36·8⁰/₀ samcev, 60·6⁰/₀ mōž, 2·6⁰/₀ vdovcev; po deželi pa 36·1⁰/₀ samcev, 61·9⁰/₀ mōž in 2·0⁰/₀ vdovcev; učiteljic pa po mestih in trgih 87·4⁰/₀ samic, 10·5⁰/₀ ženà in 2·1⁰/₀ vdov, po deželi 87·1⁰/₀ samic, 10·4⁰/₀ ženà in 2·5⁰/₀ vdov.

Glede stanu so na Kranjskem štiri glavarstva brez učiteljev-vdovcev in ločencev, osem glavarstev je brez vdovelih in ločenih učiteljic, polovica glavarstev tudi brez omoženih. V obče je na Kranjskem razdelitev učiteljev po stanu zelo ista kakor v Avstriji sploh, učiteljic je pa relativno več samic in manje žena in vdov, kakor v Avstriji sploh.

Službovanje na javnih ljudskih šolah sicer ni vezano na kako posebno veroizpovedbo, vendar postane odgovorni vodja po šolski noveli le oni, koji ima vsposobljenost za pouk one veroizpovedbe, kateri po zadnjem petletnem povprečku pripada večina njegovih učencev.

Razdelitev glede veroizpovedbe po avstrijskih kronovinah nam kaže sledeča tabela:

Kronovine	Število učiteljev veroizpovedbe						Število učiteljic veroizpovedbe						Število učiteljstva sploh veroizpovedbe					
	r. katoliške	grš. katoliške	evangeljske	grško iztočne	izraelitske	nobene ali druge	r. katoliške	grš. katoliške	evangeljske	grško iztočne	izraelitske	nobene ali druge	r. katoliške	grš. katoliške	evangeljske	grško iztočne	izraelitske	nobene ali druge
Nižja Avstrlja	4570	2	62	3	92	3	1289	1	27	2	57	3	5859	3	89	5	149	6
Zgornja Avstrlja	936	—	8	—	—	1	255	1	2	—	2	—	1191	1	10	—	2	1
Solnograška	267	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—	—	308	—	—	—	—	—
Štajerska	1451	1	11	—	—	—	416	—	7	—	—	—	1867	1	18	—	—	—
Koroška	503	—	42	—	—	—	102	—	1	—	—	—	605	—	43	—	—	—
Kranjska	408	—	—	—	—	—	127	—	—	—	—	—	535	—	—	—	—	—
Primorska	531	2	1	1	1	—	356	2	—	14	—	—	887	4	1	1	15	—
Tirolska s Preda.	1575	—	—	—	—	—	1177	—	—	—	—	—	2752	—	—	—	—	—
Češka	12261	8	150	—	31	—	1464	—	7	—	7	—	13725	8	157	—	38	—
Moravska	4240	5	46	1	79	—	511	—	4	—	7	—	4751	5	50	1	86	—
Šlezija	774	2	88	—	2	—	81	—	1	—	—	—	855	2	89	—	2	—
Galicija	2359	1381	4	1	17	—	1206	157	5	1	21	3	3565	1538	9	2	38	3
Bukovina	45	10	17	283	4	—	43	3	3	23	11	3	88	13	20	306	15	3
Dalmacija	259	2	—	41	—	—	108	—	—	1	—	—	367	2	—	42	—	—
Sploh	30179	1413	429	330	226	4	7176	164	57	27	119	9	37355	1577	486	357	345	13

Povsod so pri učiteljih in pri učiteljicah v ogromni večini rimski katoliki, le v Bukovini ne. Tri kronovine, med njimi tudi naša Kranjska druge veroizpovedbe pri učiteljstvu javnih šol sploh ne poznajo.

Relativno je v Avstriji sploh med učitelji 92·6% rimskih katolikov, 4·4% grških katolikov, 1·3% evangeljcev, 1·0% grških orijentalcev, 0·7% izraelitov, 0·1 brezvercev in inovercev; med učiteljicami 95·0% rimskih katolikinj, 2·2% grških katolikinj, 0·7% evangeljk, 0·4% grških orijentalc, 1·6% izraelitinj, 0·1% brezverk in inoverk; sploh pa je med učiteljstvom 93·1% rimsko-katoliške, 3·9% grško-katoliške, 1·2% evangeljske, 0·9% grško-orijentalke, istotoliko izraelitske, 0·1% nobene ali pa kake druge veroizpovedbe. — Primerjava med učiteljstvom in prebivalstvom po veri nas privede do sledečega zaključka:

Kronovine	Izmed 100 učiteljev je						Na 100 prebivalcev pride					
	katoli-kov	orijen-talcev	evan-geljcev	izraeli-tov	drugh	katoli-kov	orijen-talcev	evan-geljcev	izraeli-tov	drugh		
Nižja Avstrlja	95·93	0·08	1·45	2·44	0·10	93·06	0·10	1·88	4·84	0·12		
Zgornja Avstrlja	98·92	—	0·83	0·17	0·08	97·65	0·01	2·20	0·14	0·00		
Solnograška	100	—	—	—	—	99·43	0·00	0·47	0·09	0·01		
Štajerska	99·05	—	0·95	—	—	99	0·01	0·82	0·16	0·01		
Koroška	93·36	—	6·64	—	—	94·7	0·01	5·18	0·04	0·01		
Kranjska	100	—	—	—	—	99·84	0·07	0·07	0·02	0·00		
Primorska	98·13	0·11	0·11	1·65	—	98·57	0·28	0·29	0·76	0·10		
Tirolska s Predarl.	100	—	—	—	—	99·53	0·00	0·37	0·08	0·02		
Češka	98·60	—	1·13	0·27	—	96·17	0·00	2·18	1·62	0·03		
Moravska	97·20	0·02	1·02	1·76	—	95·30	0·01	2·69	1·99	0·01		
Šlezija	90·40	—	9·39	0·21	—	84·33	0·00	13·99	1·66	0·02		
Galicija	98·99	0·04	0·17	0·74	0·06	87·65	0·02	0·65	11·66	0·02		
Bukovina	22·70	68·76	4·50	3·37	0·67	14·38	69·71	2·53	12·79	0·59		
Dalmacija	89·78	10·22	—	—	—	83·36	16·51	0·07	0·06	0·01		
Povprek	97·01	0·89	1·21	0·86	0·03	91·06	2·28	1·82	4·79	0·05		

Kvalifikacija učiteljskega osebja je lahko različna. Podlaga začasnemu nameščenju za podučitelja ali učitelja je zrelostno spričevalo, stalnemu nameščenju pa spričevalo o učiteljski vsposobljenosti za občne ljudske šole. K stalnemu nameščenju za meščanske šole je treba spričevala učiteljski vsposobljenosti za meščanske šole; prvo se dobi po končanem učnem tečaju na pripravnici na podlagi dobro prebitega izpita, drugo po najmanj dveletnem, popolnoma zadovoljivem poučevanju na občnih ljudskih šolah, zadnje po najmanj triletnem popolnoma zadovoljivem poučevanju na občnih ljudskih šolah, obe po dotičnih izpitih ugodnega vspeha. **E. L.**

(Konec prihodnjic.)

Književnost.

Marljiva tvrdka Giontinijeva v Ljubljani je izdala in založila zopet tri prav mične mladinske spise in sicer: 1.) Josip Freuensfeld: „Venček pravljic in pripovedek“ (Drugi natis.) Cena 20 kr. — 2.) Davorin Terstenjak-Flegerič: „V delu je rešitev“. Poučna povest. Cena 30 kr. — 3.) Anton Kosi: „Šaljivi Jaka“. II. zvezek. Cena 20 kr. — Vse tri knjižice imajo poleg poučne vsebine tudi lično zvunanjo obliko ter so prav pripravne za šolarske knjižnice.

Izvestij muzejskega društva za Kranjsko 4. sešitek t. l. prinaša sledečo zanimivo tvarino: S. Rutar: Grobišče pri sv. Luciji blizu Tolmina (dalje), dr. F. Kos: Regesti k domači zgodovini (dalje), M. Slekovec: Pobirki iz dnevnika ljubljanskega škofa Hrena, M. S.: Tabor v šentjurski fari pri Grosupljem (s podobo) in male zapiske. — Člani muzejskega društva plačajo 3 gld. na leto.

Slovensko-nemški slovar 13. sešitek, prinaša gradivo od besede „plotnica“ pa do besede „ponášati“.

Slovanska knjižica priobčuje v 25 snopiču „Narodne pripovedke v Soških planinah“. O temu podjetju pač ni treba več priporočilnih besedi, ker delo se samo priporoča. Kdor čita to knjižico le jedenkrat, postane ji gotovo naklonjen.

Slovenske pesmi za štiri moške glasove. Zložil in slov. pev. društvu „Nabrežina“ udano poklonil H. Volarič, op. 10. Nadarjeni in marljivi naš domači skladatelj, čegar skladbe so se omilile vsem pevskim zborom po Slovenskem, je zopet obogatil glasbeno slovstvo z lepo zbirko čveterospevov in zborov za moške glasove. Lično natisnema zbirka obseza 13 raznovrstnih skladb. Nekatere izmed njih so tudi jako prikladne za čveterospev. Nahajamo krepke koračnice, zdravico, več prav srečno po narodnem načinu zloženih lirčnih skladb in končno šaljiv zbor. Vse skladbe se odlikujejo po prijetni melodiji, in ne težkem slogu, ki jih dela pristopne vsakemu pevskemu društvu. Ne dvomimo, da bodo v kratkem postale priljubljene točke slovenskih pevskih zborov, kakor je jedna izmed njih, ki nam je že znana, to je koračnica „Novinci“. Cena 23 strani velike osmine obsežajočemu zvezku je jako nizka 85 novč. s pošto. Naročuje se pri skladatelju H. Volarič v Devinu (Duino) na Goriskem. — Naj bi ljubitelji in gojitelji naše pesmi pridno kupovali to zbirko, da bi nas g. skladatelj čim preje zopet oradostil s kakim drugim delom. Čujemo, da namerava v kratkem izdati prepotrebno „Cerkveno pesmarico za šolsko mladino“. Ta bi bila jako primerna, naj bi le kaj kmalu razgledala beli dan.

Naši dopisi.

Iz kranjskega okraja. (Konferencija.) (Konec.) Sedaj so prišla na vrsto poročila. Gospod Fr. Luznar je poročal o podrobnem načrtu za slovniski pouk na jednorazrednicah. Gosp. poročevalec je svoje poročilo hektografiral in 14 dni pred konferencijo razposlal vsem učiteljem na jednorazrednicah, da si je snov vsakdo lahko pregledal in na dan konferencije nasvetoval primerne spremembe. Gosp. poročevalcu je bilo torej treba dodati svojemu poročilu samo sem in tje kako pojasnilo. Da je bilo poročilo jako temeljito sestavljeno, nam svedoči, ker je vsem ugajal in mu nihče ni oporekal in nihče nasvetoval kake spremembe. Zato so pa tudi jednorazredničarji soglasno sklenili, da naj se ta načrt uradnim potem razpošlje, da se po njem poučuje. Gosp. predsednik se zahvali gosp. poročevalcu za obilni trud. O istem predmetu pa za dvorazrednice je poročal gosp. Cirman. Žal, da tudi on ni posnemal gosp. Luznarja, da bi bil prej vse učitelje na dvorazrednicah seznanil z načrtom. Ker ni bilo mogoče tako hitro slediti in iz samega čitanja presoditi, jeli načrt tak, da bo moč poučevati po njem, postavilo se je poročilo razdnevni red. Hektografiralo se pa bode do prihodnje konferencije in razposlalo, da se bo mogoče razgovarjati o njem. Kot tretje poročilo, prebere gosp. nadučitelj Kragl svoj sestavek: „Čemu in kako naj se pri šolski mladini vzbuja veselje do varčnosti“. Povedal nam je, kako on z lepimi vspehi navaja šolsko mladino, da vlaga svoje prihranjene „h“ v pošto hranilnico. Svojo nalogo je dobro rešil; učiteljstvo mu je pritrjevalo in gospod deželni šolski nadzornik mu izreče priznanje na lepem sestavku. — Potem je sledilo poročilo in volitev knjižničnega odbora. V stalni odbor so bili voljeni gg. Benedik, Kragl, Luznar in Režek, zastopnikoma v c. kr. okrajnem šolskem svetu pa gg. Traven in Kragl. Volilcev je bilo 43; od teh je dobil g. Traven 37, g. Kragl 25 glasov, druge sta dobila gg. Režek in Jelenc. S tem je bil dovršen dnevni red. Spominjajoč se 25letnice novega šolskega zakona, na kojega temelji se naše ljudsko šolstvo tako lepo razvija, pozivlje nas gospod predsednik zaklicati Njega Veličanstvu presvetlemu cesarju Francišku Jožefu I., koji nam je dal te postave, navdušeni „živio“ in „slava“. Ko se še predsednika namestnik g. J. Pezdič zahvali gosp. nadzorniku za njemu lastno spretno vodstvo konferencije, završi se zborovanje.

Gosp. učitelj Albrecht je nabral ta dan 46 K za učiteljski konvikt. *L. Jelenc.*

Z Dunaja. (Kolonija kranjskih učiteljev na Dunaji.) Zopet smo se letos zbrali skoro (razven dveh kronovin) iz vseh družih kronovin Cislajtanije učitelji v tečaj za deška ročna dela na Dunaji. Začel se je letošnji tečaj dne 17. mal. srpana. Vseh udeležencev je bilo 42 in sicer med temi nas je 8 Kranjcev (iz Kočevja 4), 2 Goričana; po posameznih kronovinah je nadalje Čehov 6, Galičanov 4, Spodnje Avstrijcev 5, Moranov 8, Zgornje Avstrijcev 3, Štircev 1, Tirolcev in Šlezijcev po 1, Predarlčanov 3. Po narodnosti se razdele sledeče: 6 Slovencev, 7 Čehov, 4 Polaki, 25 Nemcev.

V torek dne 17. mal. srpana zbrali smo se vsi dospeli tovariši iz raznih pokrajin v šoli, kjer nas je sprejelo in pozdravilo učiteljsko osonje pod vodstvom g. Alex. Rissa. Ko nam je namignil g. Alex. Riss, predsednik društva, da je ta tečaj čisto neutralen, učiteljsko osonje neutralno in da naj tudi mi vsi toliko časa pustimo vso politiko doma in pred očini imamo edino le pouk in ko nam je predstavil še g. Al. Bruhnsa, voditelja tečaja in drugo učiteljsko osonje, začeli smo točno ob 9. uri zjutraj poslovati. Slovenci smo se učili mizarstva in rezbarije, jeden kartonaže in jeden modeliranje. Delo nam je šlo prav dobro izpod rok. Vršilo se je vse točno in prav sistematično, od ložjega do težjega, od znanega do neznanega. Pouk je trajal od 7—11, oziroma 12 ure dopoldne, in od 2—5 ure popoldne. Dvakrat na teden je teoretičen pouk v omenjenih predmetih. Koliko lepih in znamenitih rečij se človek priučil tukaj, je težko povedati. Kdor je jedenkrat bil v tem tečaju, oni vé ceniti delo mizarjev, rezbarjev i. dr. V mizarstvu smo začeli delati navadne

količke in nastave za cvetke, potem smo izdelovali raznovrstne lesne zveze in proti koncu smo se učili v likanji in barvanji s pajco.

Pri rezbarstvu smo začeli v navadnem izrezovanji, potem globoki rez ter vporabe, končali smo z visokim rezom in različnimi vporabami.

Ravno tako napreduje lepljenstvo in modeliranje sistematično. Učitelji so naši pravi kolegi. Tukaj lahko rečem, da marsikateri kranjskih učiteljev naj se gre učiti na Dunaj prijaznosti in postrežljivosti. Prijaznost Dunajčanov je sploh znana po vsej Avstriji in kdor je poskusil njih uljudnost, lahko konstatira to in priznava, da marsikdo zvananjih je še v marsičem obliča potreben. Vsaki dan od 5. ure (popoldne naprej in ob nedeljah smo bili prosti. Ta prosti čas smo pridno vporabljali, da smo si znamenitosti Dunaja ogledali. Trudni smo, kolikor moramo biti. Kajti 7—8 ur na dan delati, mislim, to ni šala. Zraven pa še taka vročina, da bi se kmalo stopili. Dne 25. mal. srpana je bilo 32 stopinj R. toplote na Dunaji. Potem je bilo boljše, ker je bilo nekaj dežja. Kakor rečeno, nobene prilike nismo zamudili, da smo si v prostem času kaj ogledali. Mi Slovenci smo si naslednje ogledali. Dne 20. mal. srpana smo bili v naravoslovnem muzeji, zvečer smo šli v dvorno gledališče. Dne 22. mal. srpana smo si ogledali cerkve in sicer smo bili pri sv. maši v votivni cerkvi, nadalje smo si ogledali cerkve sv. Štefana in dvorno kapelo, kjer smo slišali krasno petje. Popoldne smo se peljali v Schönbrunn, ter si ogledali zverinjake. Dne 26. mal. srpana nas je peljal ob 4 uri popoldne g. mestni učitelj na Dunaji Wilh. Kopka, ki nas je poučeval v mizarstvu, v zavod za slepce v XIX. okraji, Hohe Warte. Tukaj smo videli, kako se slepci, koji so večinoma iz Galicije, učijo brati in pisati. Tamošnji učitelj g. Sign. Läsch nam je iz prijaznosti razkazoval, razlagal in razkladal razne lepe reči, dela, koja so slepci v zavodu sami napravili in še napravljajo. Razlagal in pokazal nam je metodo, kako se slepci učijo brati in pisati. Res ganljivo je bilo poslušati in gledati, kako čvrsto, razločno so brali in pisali slepi v tem zavodu. O tem bi seveda še veliko pisal. Morda pri drugi priliki. Na večer smo se podpisali v „knjigo za ptujce“, ter odšli proti domu. Dne 29. mal. srpana smo si ogledali akademijo znanosti. Popoldne smo šli v prater, ter si tu ogledali znamenitosti. Razstave zdaj ni bilo.

Dne 1. vel. srpana obiskal nas je ter si ogledal naša dela c. kr. dvorni svetnik g. pl. Zeynek. Točno ob 1/2 9. uri stopil je v dvorano pozdravil nas prijazno, podal vsakemu posebej roko ter nekoliko besed z vsakim govoril. — Popoldne obiskal nas je g. Richter, kateri je lansko leto poučeval v mizarstvu (v tečaju). Dne 2. vel. srpana smo imeli popoldne prosto, radi pogreba Njih c. kr. Veličanstva nadvojvoda Wilhelma, kateri je padel raz konja ter se ubil. Pogreb smo ogledali natančno. Natančneje o tem velikanskem pogrebu so gotovo prinašali drugi razni časopisi. Dne 5. vel. srpana smo bili v Belvederu in cesarski zakladnici. Popoldne smo se peljali na „Kahlenberg“ (Štefaniewarte). Dne 6. vel. srpana od 1—2 ure popoldne smo ogledovali cesarske hleve in konje in druge reči, vozove itd. Dne 9. vel. srpana ob 5. uri popoldne smo skupno obiskali kolege v Neulerchenfeldu, med kojimi je jedin Slovenec g. Požar iz Trate pri Loki. 11. vel. srp. so nas obiskali kolegi iz Neulerchenfelda ter si ogledali našo šolo in dela. 12. vel. srp. dopoldne smo bili v dunajski mestni hiši, kjer se nahaja historični muzej v štirih velicah oddelkih, potem smo se podali v kapucinsko rakev, kjer so trupla umrlih iz cesarske rodovine. Popoldne so se nekteri peljali v „Klosterneuburg“ in zvečer smo šli nekteri v dvorno opero. Ostale dni, kar smo jih še preživeli na Dunaji, porabili smo še za marsikatero druge znamenitosti. Tako smo si ogledali velikansko zbirko nadvojvode Franc Ferdinanda, koja je nabral ter iz svojega potovanja okoli zemlje seboj prinesel. Ta zbirka, obstoječa iz raznovrstnih stvari: živali, oprave, orožja, rudnin itd., se nahaja v zgornjem Belvederi. Ogledali smo si še c. in kr. artilerijski arzenal, kjer se izdelujejo puške in topovi. Tu notri je tudi lep muzej s slikami, oblekami bojnikov naše vojske in orožjem. Koliko smo še videli razven naštetega, skoro ni mogoče povedati. 18. vel. srpana je bila na Schmelzu vojaška parada. Ker je bil ta dan prost, smo si ogledali tudi to, a popoldne pa prater in razne zanimivosti, ponorame itd.

Dasiravno je vstopnina večinoma prosta, ni treba misliti, da denarja ne primanjkuje. Nepričakovanih stroškov je obilo. Darovati je treba zmirom. Po trdem tlaku toliko časa hoditi tudi ni lahko. Da smo bili po toliki hoji in ogledovanji upehani, se samo ob sebi ume in treba je okrepcila. Veliko znamenitosti in vednosti smo si pridobili v tem kratkem času in končno izrekam v imenu tovarišev prisrčno zahvalo visokemu deželnemu odboru in slavni kranjski hranilnici, ki sta naklonila nam podpore, da smo mogli pomnožiti svoje znanje. Slava!

Svetujem pa onim gg. kolegom, kateri se bodo prihodnje leto oglasili za ta tečaj, da svoje prošnje vložijo kolikor mogoče zgodaj. Za Spodnjem Avstrijskem je ravno Kranjska prva dežela, ktera se najbolj zanima za delarne in to z uspehom. Ob enem svetujem, da se Kranjci, vsaj večina, če je mogoče skupno vozijo na Dunaj in nazaj, ker si tudi med potom marsikaj lahko ogledajo, ter si stanovanja kolikor mogoče blizo šole preskrbijo.

Ker mi je časa primanjkovalo, nisem mogel na drobno vsega opisati, zato vzemite, dragi tovariši, te malenkostne vrstice za dobro.

Josip Petkovšek.

Iz kamniškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija). Dne 5. mal. srpana je imelo učiteljstvo kamniškega okraja svoje uradno zborovanje v Mengši. Točno ob 8. uri otvori c. kr. okrajni šolski nadzornik g. L. Letnar s prijaznim nagovorom konferencijo. V svojem nagovoru omenja, ko je pred 6 leti prevzel težavno nadzorniško delo, stavil si je nalogo, z vsemi močmi delati na to, da se povzdigne učiteljski stan. K povzdigi učiteljskega stanu je pa v prvi vrsti potreba vnetih in delavnih učiteljev. Da se število teh pomnoži, bila mu je vedno največja skrb. Učiteljstvo kamniškega okraja je delavno, kar se že vidi iz tega, da je po nasvetu g. nadzornika z veseljem se lotilo izdelovanja podrobnih učnih načrtov ter neutrudno delalo, da se je delo srečno in dobro izvršilo. Za vse izreka učiteljstvu najsrčnejšo zahvalo.

Potem imenuje starosta učiteljstva, g. J. Messner-ja svojim namestnikom in prepusti zboru izvolitev dveh zapisnikarjev, katerim se izvolita gg. M. Kos in K. Inglič.

Kot prva točka dnevnega reda bilo je poročilo predsednikovo.

G. predsednik spominja se v svojem zanimivem poročilu najprej umrlega učitelja J. Ferlana, delavne moči ter pozove učiteljstvo, da v znak sožalja vstane, kar se zgodi. Nadalje omenja, da bodeta v kratkem zapustila dva vrla, delavna, za učiteljski stan vneta učitelja, gg. J. Janežič in L. Stiasny, naš okraj; njima izreka za njuno delovanje javno priznanje in zahvalo.

Pri poročilu o knjižnicah omeni, da je uporabljevalo 24% vseh učencev (vsakdanje in ponavljavne šole) knjige. Šolski obisk se je, dasiravno že dovoljen, to leto še posebno zboljšal; uspehi so prav dovoljni, kar so storili podrobni načrti in pa hospitacije; hospitacije prav toplo priporoča. Dalje označi učne uspehe posameznih predmetov, kakor tudi pomankljivosti, ki jih je našel tu in tam pri pouku. Slednjic omeni, da je g. c. kr. okrajni glavar to leto obiskal nenavadno mnogo šol ter se o uspehih prav povoljno izrazil. Za predsednikovim poročilom poročal je g. L. Stiasny zelo obširno in zanimivo o stanju okrajne učiteljske knjižnice. Po poročilu nasvetuje g. Marolt, da skupščina izreče gosp. Stiasny-ju za obilni trud in požrtvovalnost pri vreditvi knjižnice priznanje in zahvalo, kar je skupščina z veseljem storila.

Izmed naslednjih točk naj omenim temeljito sestavljeni referat g. V. Burnika. Kako se risa zemljevid šolske občine.

G. poročevalec omenja v uvodu svoje razprave, da v zemljepisji zato še ne dosegame dosti dovoljnih uspehov, ker nam nedostaja pripravnih učil in ker zemljepisje na prostem še premalo gojimo. Vsaj jeden del občine si morajo učenci v naravi ogledati in priučiti, potem bodo tudi na popirji razumeli. Izmed učil priporoča kot najpotrebnejše za čitanje zemljevidov kopijo katastralne mape, vsaj o vasi, v katerej je šola. Druga učila, katera bi morala vsaka šola imeti, da se postavi vže pri občini, tedaj takoj v pričetku, dober temelj čitanju zemljevidov, so očrt šolske sobe, očrt notranjih delov šolskega posloja in risani, kakor tudi pridvižni zemljevid šolske občine.

Za tem uvodom pokazal nam je g. poročevalec, kako se riše zemljevid šolske občine, posebno, kako se s pomočjo pantographa lahko izdelata v večji ali manjši meri in kako se izdelujejo pridvižni zemljevidi. Na željo skupščine obljubil je g. poročevalec, da bo poslal svojo res izborna razpravo Uč. Tovariš-u v ponatis.*)

O preuredbi učnega načrta za realije za jednorazrednice, kateri se je sestavil iz načrtov posameznih skupin učiteljev-jednorazredničarjev, poročal je g. F. Marolt. Po navsetu g. Malenšek-a premenil se je načrt še toliko, da se tvarina nazornega nauka v nižji skupini po tednih ujema, t. j. da učitelj, ako hoče, lahko oba oddelka ob jednom neposrednje poučuje; premembe glede tvarine bile so neznatne.

O poročilu odbora za oceno otroških spisov je poročal g. V. Burnik; prišli so na vrsto samostojni nasveti in sicer stavil je g. F. Marolt naslednja:

1. Deželni šolski svet naj izda in založi ročne zemljevide občine, okraja, dežele in države v uporabo učencem ter stenska zemljevida Kranjske in Avstrije — vse v slovenskem jeziku.

2. Predložil je vzorec tiskovine, katero naj bi deželni šolski svet dal ponatisniti in bi služila vodstvom ljudske šole za medsebojno poročilo pri takih učencih, ki se prese-lijajo v drugo šolsko občino; resoluciji je zbor pritrčil.

Izmed četverih volitev omenim le volitev dveh zastopnikov v c. kr. okrajni šolski svet za prihodnje šestletno dobo, katerim sta bila izvoljena gg. Tomo Petrovec in Franc Trost.

Po dovršenih volitvah ogovori g. predsednik še jedenkrat skupniščarje, zahvaljuje se za pazljivost pri obravnavi posameznih točk vspeveda ter priporoča, da naj se učiteljsvo vedno zaveda pri vsem svojem delovanju svojega vzvišenega stanu ter da vedno dolžnosti istega vestno izpolnjuje, da si tako pribori veljavo, kateri je naš presvetli vladar podal temelj sè sedanjimi šolskimi postavami. S trikratnim „Slava“ Nj. Veličanstvu presvetlemu cesarju završi zborovanje.

Po končanem zborovanju imeli smo skupni obed v gostilni g. Levca. Pri obedu napije g. nadzornik slogi med učiteljsvom. Veseli ga, da je učiteljsvo kamniškega okraja tako složno in delavno. Obžaluje pa, da zgubimo dve posebno delavni moči g. J. Janežič-a in L. Stiasny-ja. G. J. Janežič zahvali se g. nadzorniku na laskavem govoru ter pravi, da je gotovo g. nadzornik največ pripomogel, da je učiteljsvo kamniškega okraja tako delavno ter izreka željo, naj bi bil še za dobo daljnjih 6 let imenovan našim šolskim nadzornikom. V to ime zadonel je trikratni navdušeni „Živijo“ izvrstnemu šolniku in ljubljenu nadzorniku.

Peški.

V e s t n i k.

Imendan presv. cesarja se je vršil dne 4. t. m. v Ljubljani po navadnem običaji. V stolni cerkvi je bila slovesna služba božja. Po raznih družih cerkvah se je pa zbrala šolska mladina pod nadzorstvom učiteljsva ter goreče molila k Vsegamogočnemu: „*Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo!*“

Osobne vesti. G. *Ludovik Fetti-Frankheim*, učitelj na trirazrednici v Knežaku je imenovan učiteljem na petrazrednici v Postojni. Začasno so nameščeni: g. *Frančišek Borštnik*, izprašan učiteljski kandidat, na 4. učnem mestu v Postojni; gđ. *Antonija Avgustin*, pomožna učiteljica na c. kr. občni ljudski in meščanski šoli za deklice v Trstu, na 4. učnem mestu v Vipavi; gđ. *Pavla Kren*, izprašana učiteljska kandidatinja na 3. učnem mestu v Knežaku; gđ. *Marica Mahorčič*, učiteljica v Poviru, na 2. učnem mestu v Šturji. G. *Gorjup Alojzij*, izprašan kandidat, je dobil začasno II. učno mesto na Trati.

Preskušnje učne vsposobljenosti za občne ljudske in meščanske šole se bodo pričele v Ljubljani dne 5. listopada t. l. Pravilno opremljene prošnje (glej Uč. Tov. t. I. št. 8. str. 127!) za pripust k preskušnji je vložiti predpisanim pötem do dne 28. t. m. pri ravnateljsvu c. kr. izpraševalne komisije za občne in ljudske šole v Ljubljani.

Popravek k št. 19. „Učit. Tov.“ str. 293. V „Razvrstitvi učnih ur“ naj se bere v II. oddelku sredo popoldne od 2—3, drugé pol ure „Risanje“ mesto „Pisanje“. F. F. L.

*) Prosimo. Ured.

Gosp. Flor. Rosman-u, učitelju v Krškem, podelilo je kupčijsko ministerstvo privilegij za njegovo šolsko klop, na kar vse sl. okrajne in krajne šolske svete, kakor tudi prijatelje šole nujno opozarjamo. Klop je sestavljena po najnovejšem zistemu in od higienikov in tehnikov kar najbolje ocenjena; vsled tega pričakujemo, da jo slavni deželni šolski svet priporoči v napravo vsem šolam. Original je razstavljen v permanentni šolski razstavi v Krškem.

Iz kamniškega okraja. 25. vinotoka bode zborovalo učiteljsko društvo tega okraja v Kamniku. Ob 10. uri dopoldne bode v Tunjicah maša za pokojnim učiteljem Ivanom Ferlanom in odkritje spominka, kateri mu je postavilo društvo. — Ob 2. uri popoldne zborovanje sè sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo blagajnikovo. 2. Volitev novega odbora. 3. Nasveti. Učiteljstvo naj se blagovoli tega zborovanja polnoštevilno udeležiti. — Učiteljem pevcem se naznanja, da se bode pri maši pela: „Črna maša v spomin Mart. Slomšku“, na grobu pa: „Blagor mu, ki se spočije“. — Kdor želi not, naj se obrne na g. Tomana. Zaradi skupne pevske vaje naj se blagovole pevci zbrati napominjani dan ob 8. uri zjutraj v kamniški šoli.

Cesar v Levovu. V Levovu so defilovali pred cesarjem učenci vseh ondotnih ljudskih šol. Bilo jih je okolo 7000. Ta prizor je jako razveselil Njegovu Veličanstvo, ki je rekel smebljaje, da je ta „parada“ jedina svoje vrste. Cesar je prisostoval položanju zaključnega kamna vseučilišča in otvoritvi medicinske fakultete. — Ljudstvo je prirejalo Nj. Veličanstvu prisrčne ovacije.

Za učiteljski konvikt je daroval g. *Štefan Primožič*, učitelj v Postijini 5 K. Hvala!

Deželni šolski svet štajerski je na predlog okrajnih šolskih nadzornikov sklenil, da se po ljudskih šolah risanke s pikami ne smejo več rabiti.

Na goriško žensko učiteljsiše je letos na novo vstopilo 34 slovanskih in 50 italijanskih pripravnic.

Učiteljske spremembe na Tolminskem. G. J. *Velikonja* v Cerknem je šel na šestmesečni dopust; nadomešča ga g. *Andr. Trebše* iz Otaleza. V Cerkno pride tudi kandidat g. *Ferdinand Kokotič* iz Kobarida. Na Reko-Police pride g. *J. Jelincič* ml. V Otalež pride začasno g. *J. Sattler*, podučitelj v Tolminu, v Tolmin pa pride kandidat g. *Fr. Gruntar* iz Kobarida. Na Ljubinj pride kandidat g. *Ferdinand Kavc* iz Bolea. Na Žago kandidat g. *Franc Muznik* iz Bolea in v Bolec gđ. *Mar. Kutiansky*.

Tudi to ne gre. Neki madjarski ljudski učitelj je v svoji stiski, kako preživeti sebe in svoje pri majhni plači, pismeno prosil znanega umetnika v gladovanju, Succija, da mu javi recept svojega eliksira, da bi potem tudi on mogel pri svojem skromnem stanju dostojno gladovati. To je zvedel neki drugi ljudski učitelj, ki ga hoče poučiti, da je na krivem potu ter da tako gentlemansko gladovanje ni za ljudskega učitelja. Pisal mu je to-le pismo: „Dragi prijatelj! Vi ste Succija prosili za eliksir; na to se je ta umetnik v gladovanju gotovo sladko nasmejal, kajti tak eliksir ne more Vam ubogemu ljudskemu učitelju nič pomagati. Vzemimo, da ste v istih razmerah kakor jaz. Jaz imam štiri otroke a Vi jednega več ali manj; jaz dobivam 300 gld. plače, pa tudi Vaša plača menda ne bode viša, ker sicer bi ne zahtevali eliksira. Sedaj Vam hočem dokazati, zakaj Vam eliksir ne more pomagati. Ako ste čitali o metodi, kako Succij gladuje, prepričali ste se lahko, da se je prej, nego je začel gladovati, baš obilo nasitil in izpil dve steklenici šampanjca. To ga je stalo po mojem računu najmanj 12 gld. Za svojega 30dnevnega posta je popušil Succij vsak dan 30 smodk, kar zopet, ako smodko računimo le po 2 kr., iznaša 60 kr. na dan; v 30 dneh torej 18 gld. Po postu si je Succij zopet gospodsko omastil brado in ga je tako to 30dnevno gladovanje stalo skupno 42 gld. Ako bi pa Vi, spoštovani tovariš, s svojo obitelji, kojo računimo na 5 glav, začeli le jeden mesec gladovati po Succijevi metodi, bi Vas to stalo 5krat 42 t. j. 210 gld.; ker dobivate le 25 gld. plače, zato ne morete — to je menda jasno — za samo gladovanje (ne gledé na druge hišne potrebe) izdati 210 gld. Uvideli boste torej, spoštovani gosp. tovariš, da je tudi tako umetno gladovanje predrago in da si ga ljudski učitelj privoščiti ne more. Gladujmo torej, dragi sodrug, tudi dalje kakor do zdaj, to je ceneje“.

Prebivalstvo v Rusiji. Po zemljepisnih učnih knjigah so števila o prebivalstvu Ruskega carstva jako različna. Ruski statistički komité je nedavno razglasil posledke narodnega štetja v letu 1890. Prebivalcev je v Evropski Rusiji v okroglem številu 102,000,000; med temi jih je v veliki kneževini Finlandski 2,200,000, Petrograd ma 956,226, Moskva 753,469, Varšava 443,426, Odesa 304,000, Riga 175,322, Harkov 171,416, Kijev 165,561, Kazdin 139,915, Lodec 125,227, Saratov 122,829, Kišenjev 120,071 in Vilna 102,845 ljudi. S svojimi posestvi v Aziji ima Rusija, koje prostor zavzema $\frac{1}{6}$ suhe zemlje, do 120 milijonov stanovalcev.

Učiteljskega društva kranjskega okraja občni zbor bode z običajnim dnevnim redom dne 2. listopada ob 2. uri popoldne v Kranji.

Simon Gregorčič, naš ljubljeni pesnik, je praznoval dne 14. t. m. 50letnico svojega rojstva. Bog daj še mnogo let!

Relativna razdelitev avstrijskih gimnazij in realk. V Avstriji je gimnazij 12·29% nepopolnih in 87·71% popolnih; realk 20·25% nižjih in 79·75% višjih; srednješolskih zavodov sploh 14·73% nepopolnih in 85·27% popolnih. Državnih gimnazij je 75·98%, deželnih 5·03%, mestnih 7·26%, družih 11·73%; državnih realk 68·36%, deželnih 20·25%, mestnih 5·06%, družih 6·33%; državnih srednješolskih zavodov sploh je 73·64%, deželnih 9·69%, mestnih 6·59%, družih 10·08%. Po jeziku je gimnazij 54·75% nemških, 22·9% čeških, 13·41% poljskih, 8·94% raznovrstnih družih; realk je 72·15% nemških, 17·72% čeških, 10·13% raznovrstnih družih; srednješolskih zavodov sploh je 60·08% nemških, 21·32% čeških, 10·85% poljskih in 7·75% raznovrstnih družih. *E. L.*

Koliko je bilo lani v Avstriji realk, kdo jih vzdržuje in kakošne so po učnem jeziku? V Avstriji smo imeli lani 79 realk; 16 nižjih in 63 višjih; 54 državnih, 16 deželnih, po 4 mestne in zasebne, 1 zakladno; 57 nemških, 14 čeških, 4 poljske, 3 laške in 1 srbsko-hrvaško. 21 na Češkem, 16 v Nižji Avstriji, 15 na Moravskem, po 4 v Tirolski s Predarlško, Primorski, Galiciji in Šleziji, 3 na Štajerskem, po 2 v Zgornji Avstriji in Dalmaciji, po 1 v Solnograški, Koroški, *Kranjski* in Bukovini. Z lanskim šolskim letom se je preosnovala jedna realna gimnazija v višjo realko, štiri realke so se pa sukcesivno razširile. *E. L.*

Zahvalo „Narodni Šoli“ za mnogo šolskega blaga izrekajo šolska vodstva v *Kamni Gorici*, v *Goričah* in v *Kolovratu*.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 686

o. š. s. V črnomaljskem šolskem okraji razpisane so naslednje učiteljske službe v stalno oziroma začasno nameščenje in sicer: 1. Služba učitelja na jednorazrednici v Radovici z letno plačo 500 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem. 2. Služba učitelja-voditelja na jednorazrednici v Božakovem z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem. Šola ima velik, lep vrt za trto- in sadjerejo. 3. Služba učitelja-voditelja v Gribljah z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem. 4. Drugo učiteljsko mesto na dvorazrednici v Vinici z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem. Za to službo tudi lahko učiteljice prosijo.

Prošnje naj se vlagajo predpisanim potom do 15. listopada 1894 pri c. kr. okr. šolskem svetu v Črnomlji.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji, dné 8. vinotoka 1894.

Št. 732

o. š. sv. Drugo učno mesto na dvorazrednici v Velikem Gabru s prijemki 4. plačilnega razreda in prostim stanovanjem je z drugim polletjem tekočega šolskega leta stalno namestiti.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom do zadnjega listopada t. l. semkaj vlagati.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dné 8. vinotoka 1894.

Listnica upravnštva. Gg. naročnike opozarjamo, da smo nastopili že zadnje četrletje. Vsakdo vé, kaj to pomenja!

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¼ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecej v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: **Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.**
Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.